

СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКАТА ДЕЙНОСТ В УНСС ЗА ПЕРИОДА 2021-2025 ГОДИНА

СЪДЪРЖАНИЕ

ПРЕАМБЮЛ.....	2
КОНЦЕПТУАЛНА РАМКА ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА СТРАТЕГИЯТА.....	3
КРАТЪК ПРЕГЛЕД НА СЪСТОЯНИЕТО НА НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКАТА ДЕЙНОСТ В УНСС	6
ВИЗИЯ НА УНСС	16
СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ ЗА РАЗВИТИЕ НА НИД В УНСС	16
ПРИОРИТЕТИ И МЕРКИ	16
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1. <i>Подобряване на институционалната екосистема за развитие на научноизследователската дейност</i>	18
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2. <i>Стимулиране на научноизследователската дейност</i>	20
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3. <i>Разширяване на участието на УНСС в Европейското научноизследователско пространство и международното научно сътрудничество.....</i>	22
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 4. <i>Създаване на ефективна връзка „образование – наука – бизнес“ и насърчаване на иновациите, основани на научни резултати</i>	23
ОРГАНИЗАЦИЯ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО. МОНИТОРИНГ И КОНТРОЛ	24

ПРЕАМБЮЛ

Настоящата стратегия за развитие на научноизследователската дейност (Стратегията) определя целите, приоритетите и дейностите в научната дейност на Университета за национално и световно стопанство (УНСС) за периода 2021-2025 година. Стратегията е разработена в съответствие с принципите и политиките, залегнали в основните стратегически документи на европейско и национално равнище в областта на образованието и научните изследвания, в т.ч. инициативата на Европейската комисия (ЕК) „Ново Европейско научноизследователско пространство (ЕНП) за научни изследвания и иновации“, Стратегията за развитие на висшето образование в Република България 2021-2030 г.; Националната стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017-2030 г., Националната пътна карта за научна инфраструктура (2017-2023 г.), Националният план за развитие на инициативата за отворена наука в Република България, и други национални и европейски стратегически документи. Стратегията отчита и всички вътрешноинституционални нормативни актове, касаещи научноизследователската дейност (НИД) и интернационализацията на УНСС. Взети са предвид: сериозният академичен капацитет, способен да решава значими и авангардни научноизследователски задачи; традициите и достиженията в областта на научните изследвания и експертната дейност; основните приоритети и потребности на обществото в сферата на социалните, стопанските и правните науки; възможностите и перспективите за развитие и модернизиране на научната инфраструктура на Университета и др. Отразени са постъпилите предложения от участниците в университетското обсъждане на проекта на Стратегията, проведено в периода 26.02.2021 – 22.03.2021 г.

Целта на Стратегията е да очертае общата рамка от стратегически насоки, приоритети и мерки, които могат да допринесат за подобряване на организацията, изпълнението, наблюдението и оценката на научноизследователската дейност в УНСС, а с това и за постигане на неговата визия. За превръщането на Университета в *значим научно-образователен център, който е стратегически партньор и достоен конкурент в рамките на Европейското научноизследователско пространство*, Стратегията предвижда дейности в четири основни стратегически направления: *подобряване на институционалната екосистема за развитие на научноизследователската дейност* (Стратегическа цел 1); *ориентирано към резултатите стимулиране на научноизследователската дейност* (Стратегическа цел 2); *разширяване на участието на УНСС в Европейското научноизследователско пространство и подобряване на международното научно сътрудничество* (Стратегическа цел 3); *създаване на ефективна връзка „образование-наука-бизнес“ и насърчаване на иновациите, основани на научни резултати* (Стратегическа цел 4).

Стратегическите направления са насочени към използване на силните страни и реализиране на възможностите, както и към намаляване на слабите страни и неутрализиране на заплахите. От една страна, високото качество на научните изследвания е невъзможно без системна ангажираност на преподавателите/изследователите, докторантите и студентите. Ето защо много от предвидените мерки са свързани с активизирането на участието на университетския колегиум в различните форми на НИД. От друга страна, постигането на научни резултати е свързано с мобилизирането на значителен финансов ресурс. Имайки предвид секторната ориентация на националната политика в областта на НИД, практически изключваща социалните науки от приоритетите за целево стимулиране, УНСС не може да разчита на значима държавна подкрепа за финансово подпомагане на научни изследвания в областите на неговите компетенции, макар и насочени в пряка полза за държавата и бизнеса. Основен източник на държавна подкрепа за научноизследователската програма на УНСС остава субсидията от държавния бюджет за присъщата на държавните университети научна и художественотворческа дейност. Поради тази причина много от мерките ще зависят от адекватното осигуряване на външно финансиране.

КОНЦЕПТУАЛНА РАМКА ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА СТРАТЕГИЯТА

Стратегията за развитие на научноизследователската дейност в Университета за национално и световно стопанство за периода 2021-2025 г. е разработена в изпълнение на решение на Ректорския съвет на УНСС № 3/20.01.2021 г. Тя се основава на принципите и политиките, залегнали в основните стратегически документи на европейско и национално равнище в областта на образованието и научните изследвания, и отчита вътрешноинституционалната среда за развитие на НИД в Университета.

Основни европейски стратегически документи в областта на висшето образование и научните изследвания

На срещата на високо равнище по социални въпроси, проведена на 17 ноември 2017 г. в Гьотеборг, Швеция, ЕК представи визия за изграждане на *Европейско образователно пространство (ЕОП) до 2025 г.* В нея са определени четири приоритета, насочени към стимулиране на по-добрата координация и сътрудничество между ЕС, неговите държави-членки и частния сектор; осигуряване на повече инвестиции в научни изследвания и иновации; засилване на мобилността на изследователите, тяхната експертиза и потока от знания. Целите се свеждат до следното: (1) Приоритет на инвестициите и реформите в научните изследвания и иновациите за постигане на зелен и дигитален преход; (2) Подобряване на достъпа до отлични съоръжения и инфраструктури за изследователи в целия ЕС; (3) Трансфер на резултати в икономиката с цел стимулиране на бизнес инвестициите и навлизането на пазара на научноизследователска продукция; (4) Укрепване на мобилността на изследователите и свободен поток от знания и технологии, чрез по-активно сътрудничество между държавите-членки. Конкретните стъпки за реализиране на тези цели са публикувани в *Съобщението на ЕК „Постигане на Европейското пространство за образование до 2025 г.“*

В *Съобщението на ЕК „Ново Европейско научноизследователско пространство за научни изследвания и иновации“*, както и в публикувания *План за действие в областта на цифрово образование* са отправени редица препоръки, с които настоящата Стратегия е съобразена. На първо място Съобщението отчита, че Европейското научноизследователско пространство (ЕНП) е поставено твърде категорично в контекста на продължаването на програмата „Хоризонт Европа“ в ущърб на другите елементи, които следва да бъдат взети под внимание. Посочено е, че научните изследвания и иновациите (НИИ) трябва да играят ключова роля, която да позволява оказването на съдействие по време на екологичния, социалния и икономическия преход, пред който Европа трябва да се изправи. Тези политики трябва също така да помогнат на Европа да преодолее изпитанието, свързано с Covid-19, както е показано в текущия план за действие ERAvsCorona (ЕНП срещу коронавируса). Подчертано е желанието на Комисията да се постигне определяне на 3 % от БВП за разходи за научноизследователска и развойна дейност (НИРД) и на цел за публичния принос в размер на 1,25 % през 2030 г. (спрямо 0,81 % понастоящем). Отчетено е мястото на новия подход за ЕНП, при който се преминава от подхода на „Хоризонт Европа“, основан на високите научни постижения, към разширен подход, насочен към научните изследвания и знанията с цел постигане на водеща роля на Европа в областта на устойчивия растеж и процеси на преход към нови модели. Едно ново ЕНП следва да бъде повод за пълно признаване на ролята на интелигентните специализации и техния колективен и предприемачески процес като един от стълбовете на настоящите и бъдещите европейски резултати в областта на НИИ. Подкрепена е концепцията за „център в рамките на ЕНП“

(ERA hub), която се разглежда като възможност за институционално признаване и придаване на конкретна форма на понятието за регионална екосистема и център за иновации.

Настоящата стратегия отчита и мерките, залегнали в *Европейската харта за научните изследователи* и *Кодекса за професионално поведение при подбора на изследователи*. Според тези документи човешките ресурси в областта на научноизследователската и развойната дейност са крайтъгълен камък за напредъка на научното познание, технологичния напредък, повишаването на качеството на живота, гарантирането на благополучието на европейските граждани и напредъка на конкурентоспособността на Европа. Следва да се въведат и приложат нови инструменти за професионално развитие на преподавателите/ изследователите, които да допринесат за подобряване на техните перспективи в Европа. Подобренията и по-отчетливи перспективи за реализация допринасят и за изграждане на положително отношение на обществото към преподавателската/ изследователската професия и по този начин насърчават привличането на млади хора.

Основни национални стратегически документи в областта на висшето образование и научните изследвания

Исходна точка за разработване на настоящата Стратегия е *Стратегията за развитие на висшето образование в Република България 2021-2030 г. (СРВОРЕ)*. Сред основните проблеми, посочени в нея, е ниското ниво на субсидията за научна дейност (общо под 8 млн. лв./год. за 2020 г. за всички висши училища), което е с пренебрежим дял спрямо субсидията за обучение (над 400 млн. лв./год.). По тази причина субсидията за научна дейност не е достатъчно силен мотив за интензифициране на научната дейност във висшите училища и е необходимо привличането на допълнителни източници за финансиране. Резерв в това отношение предоставя активното включване в програмите за върхови постижения и реинтеграция на младите учени, Национална научна програма „Млади учени и постдокторанти“, Програма „Научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация“ 2021-2027 г., Програма „Образование“ 2021-2027 г., „Хоризонт Европа“, както и увеличаването на дела на изпълняваните проекти по заявки от бизнеса, държавата и гражданското общество.

В СРВОРЕ се посочва, че в страната ни липсва необходимата критична маса от изследователи и от материална база, които биха осигурили провеждането на фундаментални научни и научно-приложни изследвания в съответствие с най-високи и международно признати академични стандарти. Като причини се изтъкват: ниско финансиране за научни изследвания и образование; нисък престиж на изследователската и преподавателската професии в обществото; затруднения за пълноценно участие в международния обмен на научни идеи; занижени изисквания за академично израстване; публикации в маргинални издания с единствена цел да се натрупа необходимата бройка за следващата стъпка в академичната йерархия; толериране на практики, които граничат със или са директни форми на плагиатство и др.

При разработването на Стратегията са отчетени пет от приоритетните цели на СРВОРЕ, отнасящи се до развитието на НИД. От значение са: активизирането на научната дейност във висшите училища и научните организации (Цел 6), интернационализацията на висшето образование и включването в международни образователни и научни мрежи (Цел 4), стимулирането на участието на младите преподаватели (Цел 5), изграждането на ефективна връзка образование–наука–бизнес (Цел 7) и повишаването ролята на висшите училища като активен фактор за регионалното развитие (Цел 8). УНСС има отличен потенциал за работа и в петте приоритетни цели.

Друг ключов документ на държавната политика в областта на науката е *Националната стратегия за развитие на научните изследвания в Република България, 2017-2030 г. (НСРНИРБ)*. В нея са очертани проблемите пред развитието на българската наука и са определени политиките, дейностите и мерките за тяхното преодоляване. От съществено значение е фактът, че науката е интернационална и нейното развитие се следи въз основа на международно признати показатели, а именно публикации и цитирания в най-авторитетните бази данни – Web of Science (WoS) и Scopus. Посочено е също, че важни за определянето на комплексния иновационен индекс на страните от ЕС са показателите, даващи основа за иновациите, свързани със системата за НИРД – високо цитирани научни публикации, брой завършили докторанти, брой докторанти от страни извън ЕС, публикации с чуждестранни съавтори, публичното финансиране на НИРД. Във връзка с това, основната цел на НСРНИРБ е чрез мащабно, бързо и дългосрочно развитие и модернизиране на системата на научни изследвания, България да се превърне в привлекателен център за авангардни научни изследвания и развитие на нови технологии, да се издигнат позициите на страната в областта на науката, да се повиши общественото доверие към науката, да се задържат и привличат млади и водещи учени. Специфичните цели са структурирани в пет основни политики и сфери на действие – развитие на човешкия потенциал, развитие на съвременна научна инфраструктура, развитие на фундаментални научни изследвания и насърчаване на върхови научни постижения, стимулиране на приложни научни изследвания, политика за интеграция в ЕНП и разширяване на международното научно сътрудничество. С целенасочени мерки и дейности УНСС има възможност да отговори на направленията, заложи в НСРНИРБ.

Вътрешноинституционална екосистема за развитие на НИД

Настоящата Стратегия отчита и *Политиката за развитие на УНСС* – по-конкретно задачите по цел 4 „Развитие на научната дейност“. Първата задача касае развитието на активна научна и проектна дейност. Показателите за измерване на нейното изпълнение предвиждат удвояване на броя на публикациите и повишаване на привлечените финансови средства по проекти, финансирани от различни национални и международни програми. Втората задача е свързана със задължителното въвеждане на механизми за обвързване на научната дейност със системата на възнаграждения на преподавателите и на изследователите.

При формулирането на приоритетите и мерките е взета е под внимание и спецификата на *вътрешноинституционалната среда* в Университета, както и *членството в ENGAGE.EU – Европейският университет ангажиран в обществената промяна*. ENGAGE.EU представлява мрежа от общо седем университета, които споделят европейски ценности и глобална перспектива, и са алма матер на общо над 100 000 студенти и 3 000 докторанти:

- University of Mannheim (Germany) – координатор;
- Luiss Libera Università Internazionale degli Studi Sociali Guido Carli (Rome, Italy);
- NHH Norwegian School of Economics (Bergen, Norway);
- Tilburg University (The Netherlands);
- UNWE/UHCC (Sofia, Bulgaria);
- University Toulouse 1 Capitole (France) и
- WU Vienna University of Economics and Business (Austria).

„Европейски университети“ е водеща инициатива на ЕК за формиране на транснационални мрежи от висши училища, които имат амбицията да се превърнат в университетите на бъдещето. Посредством тяхното създаване Комисията цели постигането на качествено ново ниво на системно, структурно и устойчиво международно сътрудничество в рамките на европейското образователно и научно пространство.

КРАТЪК ПРЕГЛЕД НА СЪСТОЯНИЕТО НА НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКАТА ДЕЙНОСТ В УНСС

УНСС е най-старият и най-големият бизнес университет в Югоизточна Европа, с над 100-годишна история. През 2017 г. УНСС за трети път получава от Националната агенция за оценяване и акредитация най-високата институционалната акредитация (9.66) за шестгодишен период сред всички български университети. Основният научен потенциал на Университета е в области на социалните, стопанските и правните науки в следните професионални направления: икономика; администрация и управление; право; политически науки; обществени комуникации и информационни науки; социология, антропология и науки за културата; психология; история и археология.

Научноизследователската дейност в УНСС обхваща: проучвателна, аналитична, прогнозна, експертна, развойна, технологична, нормативна, внедрителска и други творчески дейности, които се провеждат систематично. Целта е да се увеличи обемът на научните знания, както и да се използват за нови приложения в областта на образованието, науката и обществената практика чрез осигуряване на научни продукти и услуги и за повишаване на научната квалификация на осъществяващите ги лица.

Целите на НИД на УНСС са: (1) развитие на научните знания в областта на икономиката, управлението, правото и други научни области; (2) научно-методично осигуряване на обучението, организирано от университета; (3) повишаване на научната квалификация на академичния състав на университета; и (4) стимулиране на креативността и създаване на условия за развитие на творческите възможности на студентите и докторантите на университета. Формите за организация и управление на НИД в УНСС са: (1) университетските програми и планове за научни изследвания и разработки, за научни форуми и за докторантури; (2) проектите за изпълнение на научноизследователски задачи и за организиране на научни форуми; (3) договорите за научни разработки, за научно сътрудничество, за консултантска дейност и др. НИД се осъществява от колективи и отделни членове на академичния състав в УНСС, от назначени или привлечени за целта специалисти (външни лица), от обучавани в УНСС докторанти, студенти и специализанти. Основна форма за осъществяване на НИД на УНСС са постоянните и временните научни колективи.

Специализиран помощен орган на академичния съвет за планиране, организиране, координация и контрол на НИД в УНСС е програмният съвет по НИД (ПС по НИД). Неговата основна роля е да управлява университетската изследователска програма, целево финансирана със средства от държавния бюджет.

От 2012 г. в УНСС се работи по постоянно действащи две приоритетни направления на НИД, ежегодно утвърждавани от академичния съвет по предложения на ПС по НИД:

1. Изследвания за утвърждаване на лидерските позиции на УНСС сред бизнес университетите в Европа;
2. Икономически, политически, социални и правни изследвания в подкрепа на държавата и бизнеса в България.

Годишният план за НИД на УНСС се разработва на база на определения от академичния съвет бюджет за НИД, разпределен от ПС по НИД за:

1. Научноизследователски проекти по сключени договори, в т.ч.: научноизследователски проекти в областите, в които УНСС подготвя студенти и докторанти; проекти за частично финансиране на научни форуми; проекти за подготовка на участие в международни научни програми; допълнителна подкрепа за проекти, финансирани от национални или международни организации.
2. Други научноизследователски дейности, в т.ч.: подготовка на докторанти и хабилиране на академичния състав на УНСС; участие в научни форуми извън УНСС; издаване на научни трудове на УНСС и др.

Действащата вътрешноинституционална нормативна уредба в Университета като цяло е добра основа за продължаване на постигнатото, както и за реализиране на нови възможности с оглед съвременните предизвикателства пред развитието на НИД. Независимо от това и съгласно внедрената в УНСС система за управление на качеството, вътрешните нормативни актове се нуждаят от системно актуализиране с цел да гарантират съответствие с нормативната уредба на Р България, с изискванията на ЕК, в т.ч. Европейската харта за научните изследователи и Кодекса за професионално поведение при подбора на изследователи и др. В това отношение съществува необходимост от промяна в Правилника за НИД на УНСС с оглед хармонизиране с Наредбата за условията и реда за оценката, планирането, разпределението и разходването на средствата от държавния бюджет за финансиране на присъщата на държавните висши училища научна или художественотворческа дейност. Същото се отнася и за Правилника за атестиране на академичния състав на УНСС, който се нуждае от по-тясно обвързване на индикаторите по критерий „Научноизследователска дейност“ с националните критерии и показателите за оценка на НИД.

Публикационна активност

За периода 2015-2020 г. е установена трайна тенденция за нарастване на публикационната активност (особено сред нехабилирания академичен състав на Университета, който осъществява над 30% от общия брой публикации). Относителният дял на публикациите, реферирани и индексирани в световни вторични литературни източници, се поддържа устойчиво на ниво около една четвърт от общия брой на публикациите. Значително повишение имат научните публикации в издания с импакт-фактор или импакт-ранг (индексирани в Scopus или Web of Science). През 2018 г. броят на тези публикации нараства 3 пъти спрямо броя им през 2016 г., което се дължи в известна степен и на въвеждането на механизъм за пряко материално стимулиране на публикуването на статии в подобни издания. Всичко това води до постепенно нарастване на крайните оценки за резултатите от научната дейност по критериалната система на Наредбата за условията и реда за оценката, планирането, разпределението и разходването на средствата от държавния бюджет за финансиране на присъщата на държавните висши училища научна или художественотворческа дейност.

Независимо от постигнатите резултати все още публикационната активност на академичния състав в издания с импакт-фактор и/или импакт-ранг, както и във вторични бази от данни, остава ниска, което се дължи на редица причини. Основната сред тях е липсата на достатъчен брой специализирани научни списания в тематиката на професионалните направления на УНСС. Необходими са и промени във вътрешната нормативна уредба, касаеща прякото поощряване на подобни публикации. Създаването на единен регистър на публикационната дейност също ще допринесе за по-ефективното управление на НИД.

Университетски научноизследователски проекти

През периода 2016-2020 г. в УНСС са подадени и изпълнени общо 234 проекта по НИД от целевата държавна субсидия, от които 112 университетски проекта за научни изследвания и 122 университетски проекта за научни форуми. По-голямата част (84%) от финансираните проекти са по приоритетното направление – икономически, политически, социални и правни изследвания в подкрепа на държавата и бизнеса в България. В научните колективи на

университетските проекти за научни изследвания средногодишно участват около 450 души, в т.ч. 105 докторанти и 40 студенти. Реализирани са общо 106 научни командировки в чужбина (общо 491 дни) за провеждане на работни срещи и участия в международни научни форуми. В проведените университетски научни форуми средногодишно участват над 600 души, в т.ч. около 200 докторанти и студенти от УНСС.

Сериозен недостатък към момента е ниският дял на публикуване на колективните монографични изследвания. Това налага усъвършенстване на процедурите по кандидатстване и изпълнение на университетските научноизследователски проекти с цел по-висока мотивация на университетския колегиум за активно включване в университетската изследователска програма и гарантиране на публикуването на крайните резултати от финансираните изследвания.

Национални и международни научноизследователски проекти

Голяма част от академичния състав на УНСС участва в различни национални и международни научноизследователски проекти. Възможностите за участие в национални проекти се реализират в две основни направления – по програми, администрирани и координирани от Фонд научни изследвания (ФНИ), и чрез финансирания по различни оперативни програми (ОП). Участието на академичния състав на УНСС по проекти към ФНИ е значително:

- ДНТС/Китай 01/6 от 10.10.2014, „Концептуален модел на облачна информационна система за оценка на риска от природни бедствия“ (10.10.2014 – 21.06.2018);
- ФНИ-И 02/70 от 12.12.2014, „Информационна система за интегрирана оценка на риска от природни бедствия“ (12.12.2014 – 21.06.2018);
- ДНТС 01/14 Китай от 19.12.2016, „Управление на агро-екологичната устойчивост и сигурността на хранителните вериги“ (19.12.2016 – 19.12.2018);
- ДО 02/2 -БИОГЕА, „Ползи за биоразнообразието от европейското селско стопанство и от екологизацията на ОСП /БИОГЕА/“ (12.12.2016 – 12.12.2019);
- ДН 05/6, „Завръщащите се мигранти: сегментация и стратификация на икономическата мобилност“ (07.12.2016 – 07.12.2019);
- ДН 05/17, „Икономика на знанието, базирана на бизнес платформи и мрежи от предприятия“ (20.12.2016 – 20.12.2019);
- ДН 05/15, „Детерминанти и модели на конкурентното представяне на малките и средните предприятия в интернационална бизнес среда“ (15.12.2016 – 15.06.2019);
- ДН 15/10, „Иновативната неконвенционална парична политика на водещите централни банки и нейните ефекти за развитите и развиващи се държави, с акцент върху България“ (11.12.2017 – 10.12.2020);
- ДН 15/8, „Устойчиви многофункционални селски райони: преосмисляне на моделите и системите на земеделието при нараснали изисквания и ограничени ресурси“ (11.12.2017 – 10.12.2020);
- М 15/4, „Значение на образователните иновации като основен фактор за конкурентоспособност на университетите“ (20.12.2017 – 20.12.2019);
- КП-06-ОПР 01/3, „Разработване на гъвкава методология за развитие и управление на иновационни проекти в научни организации“ (17.12.2018 – 17.12.2021).

За периода 2015-2020 г. са реализирани (или в процес на реализация) следните проекти по ОП:

- 2020-19-НПЗХУ Осигуряване на условия за успешна трудова реализация в Университета за национално и световно стопанство на служители с трайни увреждания;
- BG051PO001-3.3.06-0032 „Обучението на докторанти иноватори, визионери, таргет-анализатори и реализатори – инвестиция с европейски измерения“;

- BG05M2OP001-1.002-0002-C 01 „Дигитализация на икономиката в среда на Големи данни (ДИГД)“ финансиран от ОП НОИР;
- BG05M2OP001-2.009-0012 „Повишаването на изследователския потенциал на УНСС и подобряването на условията за провеждане на научни изследвания – инвестиция с много измерения“ финансиран от ОП НОИР;
- BG05M2OP001-2.013-0001 на МОН „Студентски практики – Фаза 1 и Фаза 2“ финансиран от ОП НОИР.

Значителна част от международните проекти са свързани с работата на транснационални партньорски мрежи за реализацията на проекти от Шеста, Седма, Осма и Девета Рамкова Програма на ЕС, както и по Хоризонт 2020 и Еразмус+. За периода 2015-2020 г. такива проекти са:

- 820707 CICERONE (Creative Industries Cultural Economy pROduction NETwork) „Социално-икономически и културни трансформации в контекста на четвъртата индустриална революция“;
- 727520 SURE-Farm „Изграждане на устойчиви и гъвкави системи на селскостопанско производство“ (2017-2019);
- 312182 ULYSSES „Изясняване и справяне с нестабилността на продоволствените пазари за по-стабилни продоволствени системи в света и ЕС“ (2012-2015);
- 295050 FOLSPEC „Функциониране на локалните производствени системи в условията на икономическа криза (Сравнителен анализ и бенчмаркинг в ЕС и извън него)“ (2012-2015);
- 279081 EU-WISE „Подкрепа на самообслужването при хора с дълготрайни заболявания, диабет и сърдечни болести: Комплексен системен подход“ (2012-2015);
- 2017-1-IT02-KA203-036707 International Key Account Management & Sales (IN.K.A.M.S.) (2017-2020);
- 586227-EPP-1-2017-1-BG-EPPKA2-CBHE-JP Integrating Talent Development into Innovation Ecosystems in Higher Education (INNOTAL) (2017-2020);
- 586347-EPP-1-2017-1-XK-EPPKA2-CBHE-JP (2017-3485/001-001) Creating Theory to Practice Centres for Innovation and Employment (CTPCIE) (2017-2020);
- 2018-1-BG01-KA204-047923 Enhance Adult Learners Digital Skills for Furniture Industry (DIGIFIND) (2018-2021);
- 2018-1-IT02-KA203-048291 Digital Humanist (2018-2021);
- 597839-EPP-1-2018-1-EL-EPPKA3-VET-3Q Vet Course for Export Experts (EXPOVET)
- 2018-1-IT01-KA202-006854 Sales Management, Inter-Culture, Learning (S.M.I.Le)
- 2018-1-HU01-KA203-047732 Boosting Employability and Empowering Social Engagement in High Education through Pro Bono (BEESE) (2018-2021);
- 2018-1-BG01-KA102-047532 IPS Introduces Innovative Curricula and Training Courses for IT and Digital Skills in Vocational Education and Training (Digitization in Portugal) (2018-2021);
- 2019-1-LT01 - KA203-060514 Inclusion of innovative work-based-learning and business partnerships in hei curricula (HEIPNET) (2019-2022);
- 2019-1-BG01-KA203-062602 Building an innovative network for sharing of best educational practices incl. game approach in the area of international logistics and transport (2019-2022);
- 609085-EPP-1-2019-1-BG-EPPKA3-VET-NETPAR Industrial Internet of Things VET Network (IIoTNET) (2019-2022);
- 2019-1-FR02-KA205-015974 Literacy and numeracy training for young entrepreneurs (LinT) (2019-2023);
- 2019-1-FI01-KA202-060922 Supporting and Reforming the Transport Operator's Competence - Developing a unified training package for the transport operator in Europe (TOC) (2019-2022);
- 610000-EPP-1-2019-1-XK-EPPKA2-CBHE-SP Enhancing Research Culture in Higher Education in Kosovo/ – ResearchCult (2019-2022);
- EAC-A02-2019-1, 101004071, The European University engaged in societal change – ENGAGE.EU;

- 2020-1-CZ01-KA202-078343 Innovation and Continuing Education in Destination Management (DEMINA) (2020-2023);
- 2020-1-BG01-KA203-079204 Disaster Risk Reduction: Innovative sustainable solutions through interactive education (2020-2023);
- 2020-1-BG01-KA204-079272 DIGI-WOMEN, digital entrepreneurship tools and support for women entrepreneurs (2020-2023).

Важна роля за развитието на международното научно сътрудничество има включването в транснационални научни мрежи, изграждащи съвременни Европейски научни инфраструктури в социалните науки. От 2010 до 2019 г. изследователски екип към УНСС участва със статут на национален екип в Европейската научна инфраструктура EUROMOD: The Tax-benefit Microsimulation Model of the EU, подкрепяна систематично от Европейската комисия (DG EMPL и Eurostat) и координирана от University of Essex, Великобритания. От началото на 2020 г. инфраструктурата е релокализирана към EC Joint Research Centre – Севиля, като УНСС изпълнява 4-годишен рамков договор за научно подпомагане на нейната поддръжка и развитие (2020-2023).

От лятото на 2018 г. в УНСС се изгражда обект от Националната пътна карта за научни инфраструктури (НПКНИ) „Европейско социално изследване за България“, което се осъществява от Консорциум с координатор УНСС. С подкрепата на НПКНИ Консорциумът осигурява пълноценна интеграция на социалните изследователи в Европейската научна инфраструктура (European Social Survey – European Research Infrastructure Consortium ESS ERIC). В рамката на дейността на Консорциума се планира национално представително анкетно проучване по най-високи международни стандарти на ESS ERIC, каквото бе осъществено през 2018 г. (Вълна 9) и се подготвя следващата му реализация през 2021 г. (Вълна 10).

Значителна част от реализираната международна проектна дейност се координира от Центъра за изследователски и образователни проекти към УНСС (ЦИОП). Основните цели на Центъра са: да подпомага разработването на конкурентни проекти за научни изследвания и научно-приложни разработки в областите на развитие на УНСС; да подпомага интегрирането на науката, обучението и корпоративната практика у нас към европейските и световните достижения в областите на развитие на УНСС; да съдейства за трансфера на знания и опит за УНСС на национално и международно равнище; да администрира организацията, подготовката и разработването на изследователски и образователни проекти на УНСС; да организира и да извършва мониторинг и контрол по отношение на създаване и поддържане/актуализиране на база данни с изследователски и образователни проекти, в които УНСС е водещ партньор или партньор или в които, представители на академичния състав участват от страна на УНСС. За постигането на целите си Центърът осъществява следните дейности: събиране на информация за отворени покани за набиране на предложения за изследователски и образователни проекти; обсъждане и подбор на подходящите покани в Консултативния съвет; създаване на съвместни екипи от представители на Центъра и звената на УНСС; разработване на проектните предложения от екипите, включващи представители на Центъра и звената на УНСС; кандидатстване от името на УНСС с разработени предложения за изследователски и образователни проекти; извършване на анализ на одобрените/отхвърлените предложения, с цел подобряване на работата по проектите; организиране и провеждане на обучение с основни звена от УНСС и други организации; установяване на контакти с потенциални експерти, оценители на проекти и др.; предоставяне на консултантски услуги в рамките на национални и международни проекти.

Въпреки натрупания проектен опит и значителния академичен потенциал за осъществяване на национални и международни научноизследователски проекти все още осъществяваните проекти не успяват да доведат до увеличаване на публикационната активност и международната значимост и популярност на академичния състав на УНСС. Потенциалът на ЦИОП може да се оползотвори в по-голяма степен в посока на по-активно информиране на университетския колегиум за предстоящите покани за проекти и централизиране на мониторинга по оперативното изпълнението на одобрените проекти.

Обучение в ОНС „доктор“

През последните пет години е налице нарастване на броя на докторантите в УНСС с годишен темп на прираст от 5,3%, или 21 докторанти средногодишно. В началото на периода (края на 2015 г.) в трите форми на докторантура се обучават общо 368 докторанти (в т.ч. 9 чужденци). От тях в редовна докторантура – 42%, в задочна докторантура – 45% и в докторантура на самостоятелна подготовка – 13%. Към края на 2020 г. в трите форми на докторантура в УНСС се обучават общо 465 докторанти (в т.ч. 18 чужденци). От тях в редовна докторантура – 40%, в задочна докторантура – 49% и в докторантура на самостоятелна подготовка – 11%. В същото време от обявените през учебната 2020-2021 г. 159 конкурса за докторантури, усвоените места са едва 91. Тези данни показват, че съществува потенциал за увеличаване на приема на докторанти и в трите форми, както и за привличането на повече чуждестранни докторанти. Съществуващите възможности са свързани с предлагането на обучение на чужд език в докторантурите на самостоятелна подготовка (за български и чуждестранни граждани), както и с разработването на международна програма за привличане на постдокторанти.

УНСС притежава опит в обучението по съвместни докторски програми с чуждестранни университети. През 2014 г. между УНСС и Vrije Universiteit Brussel – Белгия, се сключва споразумение за сътрудничество в областта на обучението на докторанти. В неговата рамка поетапно се реализират договори за обучение на общо петима докторанти. Към края на 2020 г. УНСС предлага обучение и по докторски програми в сътрудничество с Modern University for Business and Science – Ливан, и Naxhi Zeka University – Косово. Налице е безспорен потенциал за развитие на международното сътрудничество за реализация на съвместни докторски програми с чуждестранни университети, както и за обучение на докторанти със съвместно научно ръководство. Налице е също интерес от български студенти за обучение в ОНС „доктор“ на английски език. Необходимо е да се мисли в посока на прилагане на съвременните тенденции по отношение на докторантското обучение, в т.ч. проектни докторантури, PhD by publication и др. Подпомагането на докторантското обучение може да се реализира и посредством изграждането на иновативно докторантско училище.

Заемане на академични длъжности в УНСС

През периода 2015-2020 г. в УНСС са обявени общо 203 конкурса за заемане на академични длъжности, в т.ч.:

- 31 за академичната длъжност „професор“;
- 75 за академичната длъжност „доцент“;
- 97 за академичната длъжност „главен асистент“.

За последните пет години са избрани общо 30 професори, 60 доценти и 95 главни асистенти. Образователната и научна степен „доктор“ са придобили 304 докторанти от УНСС. Присъдени са 11 научни степени „доктор на науките“. Вземайки под внимание процедурите по израстване на академичния състав, този потенциал може да се използва за увеличаване на публикационната активност в Университета.

Изследователски институти и научноизследователски центрове

С ПМС № 54/23.03.2017 г. са създадени три изследователски института на УНСС по режима на чл. 26-б от ЗВО – Институт по интелектуална собственост и технологичен трансфер, Институт по предприемачество и Институт по икономика и политики – като качествено нови изследователски звена на Университета. От края на 2018 г. трите института работят по утвърдени от академичния съвет теми на научноизследователски задания със срок на изпълнение три години.

Научноизследователските центрове в УНСС преследват цели по интегрирането на науката, обучението и корпоративната практика към европейските и световните постижения. Към настоящия момент съществуват общо 30 такива центъра (11 от които, създадени през последните пет години):

- Научноизследователски междууниверситетски център за изучаване на римското право и романистичната традиция;
- Научноизследователски център „Европа-Китай“;
- Научноизследователски център за агробизнес и природоползване;
- Научноизследователски център за добри управленски практики;
- Научноизследователски център за логистични изследвания и обучение;
- Научноизследователски център за медийни изследвания и аудиовизуална политика;
- Научноизследователски център за наказателно правосъдие, криминология и криминалистика;
- Научноизследователски център за намаляване риска от бедствия;
- Научноизследователски център за недвижима собственост и градско планиране;
- Научноизследователски център за пазарни анализи и прогнози;
- Научноизследователски център за парични и икономически изследвания;
- Научноизследователски център за развитие на бизнес компетентности „Иновации и конкурентоспособност (u2b)“;
- Научноизследователски център за регионални изследвания;
- Научноизследователски център за социални изследвания, иновации и развитие на човешките ресурси;
- Научноизследователски център по маркетинг;
- Научноизследователски център по търговия;
- Регионален център за изследвания на миграцията и бежанците;
- Университетски център по стандартизация, анализ и одит на финансовия отчет;
- Университетски център по устойчиво развитие;
- Управление на проекти и консултинг в туризма;
- Център за балкански изследвания;
- Център за изследване на институционалната промяна;
- Център за компютърни иновативни системи;
- Център за правни изследвания;
- Център за подкрепа на ядрената сигурност;
- Център за политологични изследвания към УНСС;
- Център за социологически и психологически изследвания при УНСС;
- Център за статистически изследвания;
- Център за стратегически изследвания в отбраната и сигурността;
- Център по енергиен бизнес и инфраструктура.

Изследователските институти и научноизследователските центрове към УНСС имат голям потенциал за развитие и за утвърждаване на лидерските позиции на Университета в областта на науката. Те имат като основна цел извършването на научни изследвания и биха могли да участват в привличането на средства за научноизследователска дейност от външни източници, както и в други, присъщи за тях научноизследователски дейности.

Научни издания на УНСС

УНСС поддържа общо пет научни издания: „Economic Alternatives“, „Икономически и социални алтернативи“, „Научни трудове на УНСС“, „Yearbook of UNWE“ и „Бизнес и право“ (ведно с подлистника Aurea Iuris Romani). Всички те са индексирани в световни вторични литературни източници.

За периода 2015-2020 г. в „Economic Alternatives“ са публикувани 243 статии, от които 40% от чуждестранни автори. Списанието има висока степен на готовност за индексирание в системите на Scopus и Web of Science (Emerging Sources). Към момента списанието има

индексация в системите ERIH Plus; EconLit; EBSCO; RePec; Econbiz; Google Scholar; JournalTOCs; InfoBase Index; SIS и Directory of Research Journals Indexing (DRJI).

За същия период публикуваните статии в „Икономически и социални алтернативи“ са 259 броя. Изданието е индексирано в EBSCO, Google Scholar и RePec. Публикуваните статии и студии в „Научни трудове на УНСС“ и “UNWE Yearbook“ са общо 426 броя. Изданията имат индексация в системите RePec; Google Scholar; ROAD; SIS; J-Gate; CEEOL.

Сред основните проблеми на изданията е липсата на професионален софтуер за проверка за наличие на академично плагиатство. Сайтовете на отделните издания също се нуждаят от обновяване на визията и от подобряване на съществуващите функционалности.

SWOT анализ

Направеният преглед очертава значителния напредък на УНСС по отношение на организацията, изпълнението, наблюдението и оценката на научноизследователската дейност на академичния състав. Анализираните силни и слаби страни, както и идентифицираните възможности и заплахи, са представени като основни елементи на SWOT анализа на НИД в УНСС в таблица 1. Анализът разкрива, че съществуват много повече възможности отколкото ограничения за подобряване на средата и процесите, които, ако бъдат подходящо използвани, ще допринесат за неутрализиране на съществуващите слабости и за засилване на конкурентните предимства на Университета, а с това и за постигане на неговата визия.

Таблица 1. SWOT анализ

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
• Най-старият и най-голям бизнес университет в Югоизточна Европа; изградена и добре оборудвана материална база • Част от европейския университет ENGAGE.EU • Успешно функционираща мрежа от национални и международни партньори • Разработена вътрешна нормативна уредба, регламентираща НИД • Изградена структура от звена и комисии, които осъществяват присъща за тях НИД (в т.ч. три изследователски института и голям брой научноизследователски центрове) • Изградена и добре оборудвана материална база (в т.ч. наличие на Център за компетентност „Дигитализация на икономиката в среда на големи данни“) • Изключително добре развита облачна среда за работа в защитените рамки на домейна unwe.bg • Висококвалифицирани преподаватели/изследователи със значителен научен и експертен потенциал • Наличие на висококачествени научни резултати (публикации) и интердисциплинарност на научните изследвания • Желание на по-младите членове на академичния състав за включване в различни научни инициативи • Устойчив опит в участието в национални и международни научноизследователски проекти • Богат опит в организирането и провеждането на международни научни форуми • Активно участие в международни научни форуми в страната и чужбина • Изградени традиции и утвърдена нормативна уредба за прием и обучение на докторанти • Наличие на съвместни докторски програми и докторски програми със съвместно научно ръководство • Активни връзки на УНСС с работодателските организации, представителите на бизнеса, държавата и гражданското общество	• Забавено актуализиране и хармонизиране на вътрешноинституционалната нормативна уредба • Липса на единен регистър за отчитане на НИД • Недостатъчно популяризиране на резултатите от научните изследвания, в които УНСС участва (на университетско, национално и международно ниво) • Ниска публикационна активност и нежелание на част от академичния състав за реализация на активна публикационна дейност • Относително по-ниска изходяща мобилност на докторанти и изследователи в сравнение с водещи университети в Европа • Нежелание за участие в научноизследователски проекти поради усложнени процедури и липса на техническа експертиза • Липса на механизъм, обвързващ възнагражденията с постигнатите научни резултати • Недостатъчно широка информираност за работата на изследователските институти и научноизследователските центрове • Свърхнатовареност на част от академичния състав с преподавателска и административна дейност • Нисък дял на чуждестранните докторанти и изследователи • Липса на докторски програми в самостоятелна форма с обучение на чужд език • Липса на програма за привличане на постдокторанти • Липса на система за превенция и контрол на академичното плагиатство • Липса на научно издание на УНСС, реферирано в Scopus и/или WoS • Липса на научен форум на УНСС с индексирание на резултатите в Scopus и/или WoS • Недостатъчно функционални сайтове на научните издания на УНСС и на Университетската библиотека • Недостатъчно желание и подготвеност за пълноценно оползотворяване на възможностите на облачна среда за екипна работа

(продължение)

ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
• Финансиране по европейски и международни програми за международна научна интеграция • Използване на ИТ решения и съществуващите партньорски мрежи за по-активно популяризиране на достиженията на УНСС в областта на НИД • Неизползван капацитет на основните звена и научноизследователските центрове • Оптимизиране на критериите за оценка на университетски проекти с цел насърчаване участието на студенти, докторанти, млади учени, чуждестранни изследователи, представители на бизнеса, държавата и гражданското общество • Облекчаване на процедурата по изпълнение на университетските научноизследователски проекти с поставяне на акцент върху публикуването на научните резултати • По-нататъшна електронизация на процесите в областта на НИД • По-нататъшно развитие на капацитета на ЦИОП за широко информирание и активна подкрепа в процеса по разработване и изпълнение на национални и международни проекти • Неизползван потенциал за международната мобилност на студенти, докторанти и преподаватели/изследователи • Неизползван капацитет на обучаващите звена за създаване на съвместни докторски програми (докторски програми със съвместно научно ръководство) и на докторски програми на чужд език в дистанционна форма • Привличане на чуждестранни докторанти от университети, които не предлагат обучение по докторски програми • Разработване на система за управление на докторантското обучение – докторантско училище и създаване на условия за научна специализация (постдокторантура) • Финансиране по европейски и международни програми, както и по линията на спонсорство и дарения от бизнес партньори, за включване в международни обществени ангажименти и трансфер на знание и технологии	• Чести промени в нормативната рамка в областта на висшето образование и научните изследвания • Национални системи за оценка на НИД, които не са съобразени със спецификата на научните продукти в сферата на социалните науки • Липса на финансиране за формиране на допълнителни възнаграждения и стимули за постигнати научни резултати • Недоволство в академичния състав от диференцирания подход при формиране на възнагражденията • Усложнена процедура за публикуване в авторитетни издания, индексирани в световни научни бази • Напускане или забавяне на кариерното развитие на преподаватели и изследователи с висок капацитет поради лош микроклимат в първичните звена • Невъзможност за задържане на успешно защитили докторанти с висок научноизследователски капацитет • Недостиг на финансов ресурс за развитие на докторските и постдокторските програми • Намаляване на броя на кандидатите за обучение в ОНС “доктор”

ВИЗИЯ НА УНСС

Университетът за национално и световно стопанство се вижда в бъдещето като лидер сред висшите училища в Югоизточна Европа, обучаващи студенти и провеждащи изследвания в областта на икономиката, управлението и администрацията, правото и политиката.

СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ ЗА РАЗВИТИЕ НА НИД В УНСС

Главната цел за развитие на научноизследователската дейност в УНСС за периода 2021-2025 година е превръщането на Университета в значим научно-образователен център, който е стратегически партньор и достоен конкурент в рамките на Европейското научноизследователско пространство.

Главната цел се реализира посредством постигането на следните **четири стратегически цели**:

- 1. Подобряване на институционалната екосистема за развитие на научноизследователската дейност** чрез усъвършенстване на вътрешноинституционалната нормативна уредба, по-нататъшна електронизация в областта на научноизследователската дейност, въвеждане на система за превенция и контрол на академичното плагиатство, развитие на модерна научна инфраструктура, разширяване на сътрудничеството с други висши училища и научни организации в страната и широко възприемане на принципите на отворената наука.
- 2. Стимулиране на научноизследователската дейност** чрез усъвършенстване на критериите за научните резултати, създаване на механизъм за обвързване на системата за възнаграждения с постигнатите научни резултати, подобряване на процедурите по изпълнение на университетските научноизследователски проекти, активизиране на участието в научноизследователски проекти с национално финансиране, развитие на обучението в ОНС „доктор“ и активизиране на научноизследователската дейност на ниво основни звена и научноизследователски центрове.
- 3. Разширяване на участието на УНСС в Европейското научноизследователско пространство и международното научно сътрудничество** чрез развитие на европейския университет ENGAGE.EU, повишаване на мобилността на докторантите и изследователите, включване и участие в международни научни мрежи и научноизследователски проекти, и привличане на повече чуждестранни докторанти и изследователи.
- 4. Създаване на ефективна връзка „образование – наука – бизнес“ и насърчаване на иновациите, основани на научни резултати**, чрез активизиране на партньорствата с бизнеса, държавата и гражданското общество в областта на научните изследвания и предоставяне на консултантски услуги.

ПРИОРИТЕТИ И МЕРКИ

Приоритетите по четирите стратегически цели са схематично представени на фигура 1. Приложимите мерки към отделните приоритети са описани в систематичен порядък в последващото изложение.

СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ

1. Подобряване на институционалната екосистема за развитие на научноизследователската дейност	2. Стимулиране на научноизследователската дейност	3. Разширяване на участието на УНСС в Европейското научноизследователско пространство и международното научно сътрудничество	4. Създаване на ефективна връзка „образование – наука – бизнес“ и стимулиране на иновациите, основани на научни резултати
---	---	--	---

ПРИОРИТЕТИ

1.1. Усъвършенстване на вътрешноинституционалната нормативна уредба. 1.2. Развитие на човешкия капитал. 1.3. Електронизация в областта на НИД. 1.4. Въвеждане на система за превенция и контрол на академичното плагиатство. 1.5. Развитие на модерна научна инфраструктура и разширяване на достъпа до научни бази и системи. 1.6. Повишаване на ефективността и разширяване на сътрудничеството с други висши училища и научни организации в страната. 1.7. Широко възприемане на принципите на отворената наука.	2.1. Усъвършенстване на критериите за научните резултати. 2.2. Създаване на механизъм за обвързване на системата за възнаграждения с постигнатите научни резултати. 2.3. Усъвършенстване на процедурите по кандидатстване и изпълнение на университетските научноизследователски проекти. 2.4. Активно включване и участие в научноизследователски проекти с национално финансиране. 2.5. Развитие на обучението в ОНС „доктор“. 2.6. Активизиране на НИД на ниво основни звена и научноизследователски центрове.	3.1. Развитие на европейския университет ENGAGE.EU. 3.2. Повишаване на международната мобилност на изследователи и докторанти. 3.3. Активно включване и участие в международни изследователски мрежи и партньорства. 3.4. Активно включване и участие в международни научноизследователски проекти. 3.5. Подобряване на международния профил на докторските програми. 3.6. Привличане на чуждестранни изследователи и докторанти.	4.1. Активизиране на партньорствата с бизнеса, държавата и гражданското общество в областта на научните изследвания. 4.2. Предоставяне на консултантски услуги и участие в публични политики и програми.
--	---	---	--

Фигура 1. Стратегически цели и приоритети за развитие на НИД в УНСС за периода 2021-2025 г.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1.

Подобряване на институционалната екосистема за развитие на научноизследователската дейност

Приоритет 1.1. Усъвършенстване на вътрешноинституционалната нормативна уредба.

Марка 1.1.1. Системно актуализиране на вътрешноинституционалната нормативна уредба, регламентираща научноизследователската дейност, с цел гарантиране на съответствие с нормативната уредба на Р България.

Марка 1.1.2. Привеждане на вътрешноинституционалната нормативна уредба в съответствие с изискванията на Европейската харта за научните изследователи и Кодекса за професионално поведение при подбора на изследователи.

Марка 1.1.3. Разработване на система за текущо отразяване на измененията и допълненията във вътрешноинституционалната нормативна уредба, приети с решения на ректорски съвет, ректорско-декански съвет и академичен съвет.

Приоритет 1.2. Развитие на човешкия капитал.

Марка 1.2.1. Организиране и провеждане на обучения, насочени към повишаване на компетенциите на преподавателите/изследователите и докторантите (академично писане, превенция на академичното плагиатство и други).

Марка 1.2.2. Организиране и провеждане на обучения на преподавателите/изследователите и служителите с цел пълноценно оползотворяване на облачната среда в рамките на университетския домейн.

Марка 1.2.3. Организиране и провеждане на обучения, свързани със защитата на интелектуалната собственост.

Приоритет 1.3. Електронизация в областта на научноизследователската дейност.

Марка 1.3.1. Създаване и развитие на модулна Университетска информационна система за отчитане на научноизследователската дейност (УИС – НИД), която да служи за автоматично генериране на данни за различните форми на научноизследователска дейност на преподавателите/изследователите, за нуждите на МОН, НАЦИД и НАОА, както и за вътрешноинституционално валидиране на всички отчети по НИД и документи, необходими за провеждане на атестационните процедури, за участие в конкурси за заемане на академични длъжности и др.

Марка 1.3.2. Електронизация на процесите по кандидатстване, рецензиране и изпълнение на университетските научноизследователски проекти.

Марка 1.3.3. Създаване на онлайн база данни, съдържаща научните резултати от университетските/националните/международните проекти, в които участват представители на УНСС.

Марка 1.3.4. Обновяване на визията и подобряване на функционалностите на сайтовете на научните издания на УНСС.

Мярка 1.3.5. Обновяване на визията и подобряване на функционалностите на сайта на Университетската библиотека. Осъвременяване на библиотечната информационна система.

Приоритет 1.4. Въвеждане на система за превенция и контрол на академичното плагиатство.

Мярка 1.4.1. Внедряване на софтуер за проверка за наличие на академично плагиатство.

Мярка 1.4.2. Разработване на вътрешноинституционални правила за проверка на оригиналността на научни трудове.

Приоритет 1.5. Развитие на модерна научна инфраструктура и разширяване на достъпа до научни бази и системи.

Мярка 1.5.1. Разширяване на участието на УНСС като научен координатор или член на консорциуми на обекти, включени в Националната пътна карта за научна инфраструктура.

Мярка 1.5.2. Индексиране на научно издание на УНСС в системите Scopus и/или Web of Science.

Мярка 1.5.3. Разширяване на индексирането на научни публикации на преподаватели/изследователи, докторанти и студенти от УНСС във вторични литературни източници.

Мярка 1.5.4. Разширяване на достъпа на преподаватели/изследователи, докторанти и студенти до библиографски бази с пълнотекстови научни издания.

Приоритет 1.6. Повишаване на ефективността и разширяване на сътрудничеството с други висши училища и научни организации в страната.

Мярка 1.6.1. Инициране на преговори с цел разширяване на мрежата от активни академични партньорства с други висши училища и научни организации в страната.

Мярка 1.6.2. Насърчаване на включването и участието на преподавателите/изследователите в националните научни мрежи и клъстери, в които УНСС участва.

Мярка 1.6.3. Активизиране на съвместните дейности с партньорски висши училища и научни организации в страната (в т.ч. научни форуми и научноизследователски проекти с конкретни научни и/или научно-приложни резултати).

Приоритет 1.7. Широко възприемане на принципите на отворената наука.

Мярка 1.7.1. Провеждане на информационна кампания за преподавателите/изследователите и докторантите, свързана с принципите и предимствата на отворената наука; технологията на споделяне и повторно използване на научноизследователски данни, научни публикации и други резултати от научни изследвания в Българския/Европейския облак за отворена наука и др.

Мярка 1.7.2. Поетапно въвеждане на правила за отворен достъп, споделяне и повторно използване на научноизследователски данни, научни публикации и други резултати от научни изследвания във вътрешноинституционалната нормативна уредба.

Мярка 1.7.3. Разширяване на участието на УНСС в Българския портал за отворена наука (<https://bpos.bg/>) посредством свързване на сайтовете на научните издания на УНСС с портала.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2.

Стимулиране на научноизследователската дейност

Приоритет 2.1. Усъвършенстване на критериите за научните резултати.

Мярка 2.1.1. Актуализиране и хармонизиране на критериите за научните резултати в съответствие с критериите и индикаторите, залегнали в националните нормативни и стратегически документи.

Мярка 2.1.2. Активно участие на университетския колегиум в националните и международните дебати по отношение на спецификата на оценяването на научни резултати в сферата на социалните науки.

Приоритет 2.2. Създаване на механизъм за обвързване на системата за възнаграждения на преподавателите и на изследователите с постигнатите научни резултати.

Мярка 2.2.1. Усъвършенстване на Вътрешните правила за формиране на работната заплата на преподавателския състав с цел създаване на нова част „Допълнителни възнаграждения за постигнати научни резултати“ (формирани на годишна база и в съответствие с дела на субсидията за научна дейност в общия бюджет на УНСС).

Мярка 2.2.2. Усъвършенстване на Процедурните правила за материално стимулиране на публикационната активност на преподавателите и на изследователите.

Приоритет 2.3. Усъвършенстване на процедурите по кандидатстване и изпълнение на университетските научноизследователски проекти.

Мярка 2.3.1. Разработване и утвърждаване на критерии за оценка на проектни предложения за научни изследвания и на отделни критерии за оценка на проектни предложения за научни форуми.

Мярка 2.3.2. Облекчаване на реда по приемане на отчетите на междинните и крайните етапи на проектите за научни изследвания и въвеждане на работещ механизъм за контрол на публикуването на научните резултати.

Мярка 2.3.3. Приоритизиране на проектите за научни изследвания при включване на студенти, докторанти, млади учени и чуждестранни изследователи в научните колективи.

Мярка 2.3.4. Насърчаване на привличането на средства от външни източници за съфинансиране на научноизследователските проекти.

Приоритет 2.4. Активно включване и участие в научноизследователски проекти с национално финансиране.

Мярка 2.4.1. Насърчаване на участието на преподаватели/изследователи, докторанти и млади учени в научноизследователски проекти с национално финансиране. Редуциране на учебната натовареност на такива преподаватели/изследователи в рамките на лимит, определен с решение на академичния съвет.

Мярка 2.4.2. Популяризиране на успешните научноизследователски проекти с национално и международно финансиране с участието на представители/изследователи на УНСС на сайта на Университета.

Приоритет 2.5. Развитие на обучението в ОНС „доктор“.

Мярка 2.5.1. Анализирание на причините за отпадане на докторантите по време на обучението и набелязване на мерки за тяхното преодоляване. Активизиране на обучението в ОНС „доктор“.

Мярка 2.5.2. Разработване на система и създаване на структура за управление на обучението на докторантите (докторантско училище) – кандидатстване, прием, полагане на изпити, достъп до информационни източници, изследователска дейност, публикуване на резултатите от изследванията, участия в научноизследователски проекти, защита на дисертационен труд и др.

Мярка 2.5.3. Използване на наличните финансиращи програми за развитие и насърчаване на постдокторантурата в УНСС.

Мярка 2.5.4. Разработване и предлагане на съвременни форми на докторантури – регламентиране на докторантура в дистанционна форма на обучение; проектни докторантури; докторантури със смесено публично-частно финансиране; „PhD by publication“ и др.

Приоритет 2.6. Активизиране на научноизследователската дейност на ниво основни звена и научноизследователски центрове.

Мярка 2.6.1. Активизиране на дейността на Комисията за насърчаване и оценяване на НИД в УНСС (КНОНИД), на Факултетните комисии за насърчаване и оценяване на НИД (ФКНОНИД) и на научните секретари с оглед увеличаване на публикационната активност на преподавателите/изследователите. Създаване и поддържане на база данни с актуална информация за: възможностите за публикуване в издания с импакт фактор и/или импакт ранг и възможностите за участие в научни форуми, с индексирание на научните резултати в Scopus и/или WoS.

Мярка 2.6.2. Активизиране на дейността на изследователските институти и научноизследователските центрове с оглед утвърждаване на техния принос в: повишаването на рейтинговите оценки на УНСС в национален и международен план; подобряването на публикационните показатели на Университета в издания с импакт-фактор и импакт-ранг; привличането на международни изследователи; предоставяне на консултантски услуги на външни организации; осигуряването на финансови средства от външни източници и други, присъщи за тях научноизследователски дейности.

Мярка 2.6.3. Създаване на ежегоден общоуниверситетски научен форум с осигурен финансов ресурс за индексирание на научните резултати в Scopus и/или WoS.

Мярка 2.6.4. Изграждане на студентски научноизследователски център, в който заинтересовани студенти да заявят желанието си да участват в научноизследователската дейност на Университета, като бъдат подпомагани и насочвани към участия в проучвателни, аналитични и други видове научноизследователски дейности.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3.

Разширяване на участието на УНСС в Европейското научноизследователско пространство и международното научно сътрудничество

Приоритет 3.1. Развитие на европейския университет ENGAGE.EU.

Мярка 3.1.1. Активно включване на преподаватели/изследователи и докторанти в дейностите на европейския университет ENGAGE.EU в областта на науката и иновациите – създаване на съвместни споделени научни бази, съвместни научноизследователски мрежи, ENGAGE.EU тинк-танк, и др. (Erasmus+ Programme, KA2).

Мярка 3.1.2. Активно участие в разработването на обща стратегия за научноизследователска и иновационна дейност на ENGAGE.EU, както и на планове за действие в следните направления: международни отношения и финансиране на университетската мрежа; иновативни предприемачески модели; развитие на човешките ресурси; управление на данни и отворена наука; ефективни комуникации (Horizon 2020, “Science with and for Society”).

Приоритет 3.2. Повишаване на международната мобилност на преподаватели/изследователи и докторанти.

Мярка 3.2.1. Насърчаване на изходящата мобилност на преподаватели/изследователи и докторанти с цел провеждане на научни изследвания с оглед пълноценното реализиране на възможностите по програма Еразъм+, по други международни програми, както и по двустранни споразумения за обмен.

Мярка 3.2.2. Насърчаване на участието на преподаватели/изследователи и докторанти в международни научни форуми в страната и чужбина. Финансово подпомагане на участието в рамките на лимити, определени с решение на академичния съвет.

Мярка 3.2.3. Активизиране на информационните кампании сред партньорските университети за промотиране на възможностите за входяща мобилност на чуждестранни изследователи и докторанти.

Мярка 3.2.4. Организиране и провеждане на международни научни форуми в УНСС с участието на чуждестранни изследователи. Привличане на български изследователи, работещи в чужбина, като участници в организираните форуми.

Приоритет 3.3. Активно включване и участие в международни изследователски мрежи и партньорства с чуждестранни висши училища и научни организации.

Мярка 3.3.1. Създаване на механизъм за насърчаване на инициативността на преподавателите/изследователите за стартиране на нови изследователски партньорства с чуждестранни висши училища и поддържане на съществуващите такива активни и осигуряващи научни резултати (на базата на конкретни анализи на разходите и ползите).

Мярка 3.3.2. Инициране на преговори с цел разширяване на мрежата от активни академични партньорства с водещи чуждестранни университети в области на социалните, стопанските и правните науки.

Приоритет 3.4. Активно включване и участие в международни научноизследователски проекти.

Мярка 3.4.1. Насърчаване на участието на преподаватели/изследователи, докторанти и млади учени в международни научноизследователски проекти. Редуциране на учебната натовареност на такива преподаватели/изследователи в рамките на лимит, определен с решение на академичния съвет.

Мярка 3.4.2. Активно информиране и подпомагане на колективи от преподаватели/изследователи за целите на разработването на проектни предложения за научноизследователски проекти, кандидатстващи за финансиране по европейски и международни програми.

Мярка 3.4.3. Популяризиране на успешните международни научноизследователски проекти с участието на представители/изследователи на УНСС на сайта на Университета.

Приоритет 3.5. Подобряване на международния профил на докторските програми.

Мярка 3.5.1. Насърчаване на обучаващите звена за разработване на съвместни докторски програми (докторски програми със съвместно научно ръководство) с чуждестранни университети.

Мярка 3.5.2. Инициране и предлагане на набор от докторски програми на чужд език в дистанционна форма на обучение.

Приоритет 3.6. Привличане на чуждестранни докторанти и изследователи.

Мярка 3.6.1. Активизиране на контактите с чуждестранни университети, които не предлагат обучение по акредитирани докторски програми в области на социалните, стопанските и правните науки, с цел привличане на чуждестранни докторанти.

Мярка 3.6.2. Включване на чуждестранни докторанти и изследователи в научните колективи на национални или международни проекти, разработвани и/или изпълнявани от колективи с базова организация УНСС, в т.ч. мрежата от институти и научноизследователски центрове на УНСС.

Мярка 3.6.3. Инициране на международна програма за привличане на чуждестранни постдокторанти за временна заетост в УНСС, финансирана чрез външни източници.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 4.

Създаване на ефективна връзка „образование – наука – бизнес“ и насърчаване на иновациите, основани на научни резултати

Приоритет 4.1. Активизиране на партньорствата с бизнеса, държавата и гражданското общество в областта на научните изследвания.

Мярка 4.1.1. Привличане на представители на бизнеса, публичния сектор и гражданското общество за съвместно изграждане на образователна и научна инфраструктура и/или за съвместно разработване и изпълнение на научноизследователски проекти.

Мярка 4.1.2. Участие на представители на бизнеса, публичния сектор и гражданското общество в научните форуми, организирани от УНСС.

Мярка 4.1.3. Създаване и активна работа на консултативни съвети към университетската и факултетните КНОНИД с участието на изявени представители на бизнеса, публичния сектор и гражданското общество.

Мярка 4.1.4. Разработване и приемане на актуализирана политика за интелектуалната собственост на УНСС, съответстваща на Стратегията за развитие на НИД в УНСС.

Приоритет 4.2. Предоставяне на консултантски услуги и участие в публични политики и програми.

Мярка 4.2.1. Разработване на правилник, регламентиращ процедурите и правилата за получаване, обработване и отговор на официални запитвания от страна на бизнеса, публичния сектор и гражданското общество, относно предоставяне на консултантски услуги от УНСС.

Мярка 4.2.2. Активно участие на УНСС и университетския колегиум в разработването, мониторинга и оценката на публични политики и програми.

Мярка 4.2.3. Създаване и изпълнение на комуникационна политика по разпространение на информация в публичното пространство за научните интереси и професионалния (консултантски) опит на преподавателите/изследователите на УНСС.

Мярка 4.2.4. Създаване на единно дигитално портфолио за всеки преподавател/изследовател на УНСС, съдържащо научни интереси и професионален (консултантски) опит.

ОРГАНИЗАЦИЯ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО. МОНИТОРИНГ И КОНТРОЛ

Стратегията за научноизследователска дейност на УНСС за периода 2021-2025 г. се приема от академичния съвет на Университета. Отговорен за изпълнението на Стратегията, предвид нейното определящо значение за успешното развитие на Университета и постигането на неговата визия, е ресорният заместник-ректор. Заместник-ректорът осигурява административната подкрепа, необходима за реализирането на Стратегията.

Оперативната дейност по изпълнението на Стратегията се осъществява от следните звена:

- ПС по НИД;
- КНОНИД;
- главен секретар по науката;
- главен секретар по научноизследователските проекти;
- главен секретар/координатор по международно сътрудничество;
- главен секретар по практическото обучение и връзките с бизнеса;
- главен секретар по уеб комуникации;
- главен секретар по компютърни иновации;
- главен секретар по вътрешните актове на УНСС;
- факултети и катедри;
- изследователски институти и научноизследователски центрове;

- Център за изследователски и образователни проекти;
- Университетски център за мобилност на студенти и преподаватели;
- Междунниверситетски център за развитие на кариерата;
- Център за компютърни иновативни системи;
- Университетска библиотека;
- Студентски съвет;
- институционални координатори на споразумения/меморандуми за сътрудничество с чуждестранни партньори и
- тематични работни групи от преподаватели/изследователи и служители.

Успехът на Стратегията зависи от ангажимента на всички докторанти, преподаватели/изследователи и служители на УНСС. Без съмнение ролята на основните звена на Университета (факултетите) и на първичните обучаващи звена (катедрите) в процеса на НИД ще бъде много голяма.

За целите на оперативното планиране на конкретните дейности и контрола върху тях, изпълнението на Стратегията се осъществява на два етапа: първи етап – етап на умерено развитие (2021 – 2023 г.), и втори етап – етап на ускорено развитие (2023 – 2025 г.). Всеки от етапите е свързан с реализиране на определена част от специфичните цели на Стратегията и допринася за постигането на визията на УНСС. За измерване на напредъка по изпълнението на етапите са предвидени индикатори, които са обобщено представени в таблица 2.

Изпълнението на Стратегията започва с утвърждаването от Ректора на УНСС на многогодишен **Оперативен план за изпълнение на етапа**. Текущият мониторинг и контролът по изпълнението се осъществяват от ректорското ръководство на Университета на базата на отчети за изпълнението на етапа.

Таблица 2. Индикатори за измерване на напредъка на изпълнението

Стратегическа цел 1. ПОДОБРЯВАНЕ НА ИНСТИТУЦИОНАЛНАТА ЕКОСИСТЕМА ЗА РАЗВИТИЕ НА НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКАТА ДЕЙНОСТ	
1.1. Усъвършенстване на вътрешноинституционалната нормативна уредба	- Наличие на вътрешни нормативни актове, текущо хармонизирани с действащата в Р България нормативна уредба - Разработена система за текущо отразяване на измененията в нормативната уредба
1.2. Развитие на човешкия капитал	- Брой проведени обучение, насочени към повишаване на компетенциите на преподавателите/изследователите и докторантите - Брой проведени обучения за работа в облачна среда - Брой проведени обучения по защита на интелектуалната собственост
1.3. Електронизация в областта на научноизследователската дейност	- Функционираща Университетска информационна система за отчитане на НИД - Изграден електронизиран процес по кандидатстване, рецензиране и изпълнение на университетските научноизследователски проекти - Актуализирани сайтове на научните издания на УНСС - Актуализиран сайт на Университетска библиотека
1.4. Въвеждане на система за превенция и контрол на академичното плагиатство	- Внедрен софтуер за превенция на плагиатството - Дял на научните публикации, издадени от ИК–УНСС, преминали проверка на оригиналността
1.5. Развитие на модерна научна инфраструктура и разширяване на достъпа до научни бази и системи	- Брой консорциуми на обекти, включени в НПКНИ, в които УНСС участва - Наличие на научно издание на УНСС, индексирано в системите Scopus и/или Web of Science - Дял на научните публикации, издадени от ИК–УНСС, индексирани във вторични литературни източници - Наличие на достъп до библиографски бази с пълнотекстови научни издания
1.6. Повишаване на ефективността и разширяване на сътрудничеството с други ВУ и НО в страната	- Брой нови партньорства с други ВУ и НО - Брой нови научноизследователски мрежи, в които УНСС или отделни преподаватели/изследователи от УНСС са се включили - Брой реализирани съвместни инициативи (научни форуми, проекти и др.) с партньорски ВУ и НО
1.7. Широко възприемане на принципите на отворената наука	- Брой проведени семинари за преподавателите/изследователите и докторантите, свързани с принципите на отворената наука - Брой променени вътрешни актове на УНСС, отразяващи принципите на отворения достъп - Брой публикации с автори от УНСС, качени в Българския портал за отворена наука

Стратегическа цел 2. СТИМУЛИРАНЕ НА НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКАТА ДЕЙНОСТ

2.1. Усъвършенстване на критериите за научните резултати	- Наличие на хармонизирани критерии за научните резултати - Брой преподаватели/изследователи и докторанти от УНСС, участвали в дебати относно оценяването на научните резултати в сферата на социалните науки
2.2. Създаване на механизъм за обвързване на системата за възнаграждения на преподавателите и на изследователите с постигнатите научни резултати	- Внедрен механизъм за обвързване на системата за възнаграждения на преподавателите/изследователите с постигнатите научни резултати - Наличие на актуализирани Процедурни правила за материално стимулиране на публикационната активност - Среден брой публикации на лице от академичния състав
2.3. Усъвършенстване на процедурите по кандидатстване и изпълнение на университетските научноизследователски проекти	- Наличие на актуализирани критерии за оценка на проектни предложения за научни изследвания - Наличие на актуализирани критерии за оценка на проектни предложения за научни форуми - Въведен облекчен ред за приемане на отчетите на междинните и крайните етапи на проектите за научни изследвания с фокус върху публикуването на научните резултати - Брой и относителен дял на участието на млади учени, докторанти и студенти в научни изследвания и научни форуми на УНСС - Дял на привлечените средства от външни източници в общия бюджет на университетските проекти
2.4. Активно включване и участие в научноизследователски проекти с национално финансиране	- Привлечени средства в лева по проекти, финансирани от национални програми - Брой подсайтове на научноизследователски проекти с национално финансиране
2.5. Развитие на обучението в ОНС „доктор	- Брой зачислени докторанти от България, ЕС и държави извън ЕС - Брой успешно завършили докторанти (до/след пет години от зачисляването) - Функциониращо докторантско училище - Привлечени средства в лева за финансиране на развитието на постдокторантурата в УНСС
2.6. Активизиране на научноизследователската дейност на ниво основни звена и научноизследователски центрове	- Брой научноизследователски инициативи (научни форуми, научни проекти и др.) на ниво основни звена - Създадена база данни с актуална информация за възможностите за публикуване - Създаден общоуниверситетски научен форум с индексирание на научните резултати в Scopus и/или WoS - Брой публикации на изследователските институти и научноизследователските центрове - Създаден студентски научноизследователски център

**Стратегическа цел 3.
РАЗШИРЯВАНЕ НА УЧАСТИЕТО НА УНСС В ЕВРОПЕЙСКОТО НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКО ПРОСТРАНСТВО И
МЕЖДУНАРОДНОТО НАУЧНО СЪТРУДНИЧЕСТВО**

3.1. Развитие на европейския университет ENGAGE.EU	- Брой и относителен дял на преподаватели/изследователи, студенти и докторанти, които са се включили в дейностите на европейския университет ENGAGE.EU - Разработени Стратегия за научноизследователска и иновационна дейност на ENGAGE.EU и планове за изпълнение
3.2. Повишаване на международната мобилност на преподаватели, изследователи и докторанти	- Брой и относителен дял на преподаватели/изследователи и докторанти от УНСС, осъществили мобилност - Брой и относителен дял на преподаватели/изследователи и докторанти от УНСС, осъществили мобилност с цел провеждане на научни изследвания - Брой участия на преподаватели/изследователи и докторанти от УНСС в научни форуми в чужбина - Брой участия на чуждестранни изследователи и докторанти в научни форуми на УНСС
3.3. Активно включване и участие в международни изследователски мрежи и партньорства с чуждестранни ВУ и НО	- Брой активни академични партньорства с чуждестранни университети - Брой участници в проведени съвместни дейности с чуждестранни партньори - Брой академични и научни мрежи, в които УНСС членува - Брой представители на УНСС, участващи в международни научни мрежи
3.4. Активно включване и участие в международни научноизследователски проекти	- Привлечени средства в лева по проекти, финансирани от международни програми - Брой подсайтове на научноизследователски проекти с международно финансиране - Брой проведени информационни срещи/семинари относно възможностите за кандидатстване по проекти
3.5. Подобряване на международния профил на докторските програми	- Брой съвместни докторски програми (докторски програми със съвместно научно ръководство с чуждестранни университети) - Брой докторанти, обучаващи се в дистанционна докторантура на чужд език
3.6. Привличане на чуждестранни докторанти и изследователи	- Брой и относителен дял чуждестранни докторанти - Брой чуждестранни докторанти и изследователи, участващи в университетски проекти - Иницирирана международна програма за постдокторанти

**Стратегическа цел 4.
СЪЗДАВАНЕ НА ЕФЕКТИВНА ВРЪЗКА „ОБРАЗОВАНИЕ – НАУКА – БИЗНЕС“
И НАСЪРЧАВАНЕ НА ИНОВАЦИИТЕ, ОСНОВАНИ НА НАУЧНИ РЕЗУЛТАТИ**

4.1. Активизиране на партньорствата с бизнеса, държавата и гражданското общество в областта на научните изследвания.	• Брой участия на представители на бизнеса, държавата и гражданското общество в научни форуми на УНСС • Привлечени средства в лева от външни източници за съвместно изграждане на образователна и научна инфраструктура и/или за съвместно разработване и изпълнение на научноизследователски проекти • Разработена и приета актуализирана политика за интелектуална собственост на УНСС, съответстваща на Стратегията за развитие на НИД в УНСС
4.2. Предоставяне на консултантски услуги и участие в публични политики и програми	• Разработен правилник, регламентиращ процедурите за обработване на официални запитвания от трети страни относно предоставяне на консултантски услуги от УНСС • Разпространена информация за научните интереси и професионалния опит на преподавателите/изследователите на УНСС

Стратегията е приета с решение на академичния съвет на УНСС № 2/21.04.2021 г.

© 2021 УНСС